
YANGI SAYLOV - YANGI MUHIT xalq irodasini ifodalashning demokratik tamoyillari

Saylovlar - demokratik fuqarolik jamiyati shakllangan demokratik huquqiy davlatning asosi va ajralmas belgisi, xalq irodasini erkin ifoda etishning asosiy shakli. Saylov, hisobdorlik, mansabdor shaxslarning javobgarligi, rivojlangan saylov tizimi, saylov huquqi, erkin va ochiq saylovlarning munosib tashkil etilishi demokratiyaning konstitutsiyaviy prinsipini, fuqarolarning jamiyat va davlatni boshqarishdagi ishtirok etish huquqlarini amalga oshirishning zarur va eng muhim shartidir.

Bo'lajak parlament saylovlari, xalq deputatlari viloyat, tuman va shahar Kengashlari "Yangi O'zbekiston - yangi saylovlar!" shiori ostida o'tkazilmoqda.

Bu galgi saylovlar 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining maqsadlari qabul qilinishi va jadal amalga oshirilishi natijasida vujudga kelgan sifat jihatidan yangi siyosiy, huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda o'tkazilmoqda.

Ushbu Harakatlar strategiyasi doirasida tizimli va o'zaro bog'liq, demokratik, siyosiy, iqtisodiy, huquqiy va ijtimoiy islohotlar, davlat va konstitutsiyaviy tizimning tubdan o'zgarishi va yangilanishlari amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, aniq natijalarga erishish, inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishni ta'minlash, "Xalq davlat hokimiyatining yagona manbai", "Inson manfaati hamma narsadan ustundir", "Islohotlar islohotlar uchun emas, balki xalq farovonligi uchun" tamoyillarini amalga oshirish, "Hukumat xizmat qilishi kerak odamlar emas, va davlat organlari xalqqa xizmat qilishi kerak" degan ta'rif berilgan islohotlarning asosiy maqsadlari sifatida.

Bundan tashqari, tub o'zgarishlar va yutuqlar jarayoni qisqa vaqt ichida natijalar beradi, ishbilarmonlik kayfiyatini ko'taradi fuqarolar orasida fuqarolarning fuqaroligini mustahkamlaydi, har bir insonning jamiyat va davlat ishlarini boshqarishda faol ishtirok etishlari uchun sharoit yaratadi. Inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, ularning ijtimoiy va davlat rivojlanishidagi eng muhim vazifalarni hal etishda ishtirok etishda fuqarolik jamiyatining turli institutlari, ommaviy axborot vositalarining sezilarli darajada faollashgani qayd etildi.

Bugungi saylov kampaniyasi, shuningdek, uning yuqori demokratik standartlarga va umume'tirof etilgan xalqaro saylov standartlariga javob beradigan, qabul qilingan Saylov kodeksi asosida tashkil etilishi bilan ajralib turadi.

Kodeks fuqarolarning saylov huquqlarini adolat, shaffoflik, oshkoralik va oshkoralikning demokratik tamoyillari asosida qat'iy ta'minlashga, saylovchilarning saylovda erkin ishtirok etishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishga, ular tomonidan deputatlikka nomzodlar ko'rsatgan siyosiy partiyalarga saylovoldi tashviquoti paytida keng va teng imkoniyatlarga ega bo'lishga xizmat qiladi.

Qabul qilish jamiyatni demokratlashtirish va liberallashtirish, fikrlar plyuralizmini, ko'p partiyaviy tizimni kuchaytirish yo'lidagi muhim qadam edi.

Birinchidan, xalqaro hujjatlarning qoidalari milliy qonunchilikda to'liq amalga oshiriladi, parlamentning kamida bitta palatasi a'zolarining to'g'ridan-to'g'ri saylanishini ta'minlaydigan saylovlar to'g'risida. O'zbekiston Ekologik harakati tomonidan

parlamentning quyi palatasiga deputatlikka nomzodlar ko'rsatish va ularni saylash normalari Qonunchilik palatasidagi (150 o'rin) joylar sonini saqlab qolgan holda qonundan chiqarib tashlangan. Yangi tashkil etilgan O'zbekiston Ekologik partiyasi ushbu saylovlarda boshqa partiyalar bilan teng ravishda ishtirok etadi.

Ikkinchidan, saylovchilarga bir nechta partiyalarning saylovda qatnashishini qo'llab-quvvatlash imkoniyati beriladi. Saylovchilar bir yoki bir nechta siyosiy partiyalarni qo'llab-quvvatlash uchun imzo qo'yish huquqiga ega.

Uchinchidan, qonunda siyosiy partiyalarning Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputatligiga, mahalliy Kengashlar deputatligiga nomzodlar ko'rsatish huquqiga ega.

Bundan tashqari, deputatlikka nomzodlar ko'rsatish siyosiy partiyalarning yuqori organlari tomonidan amalga oshiriladi, deputatlikka nomzodlarni tanlash tartibini siyosiy partiyalarning o'zlari belgilaydi, ayollar soni kamida 30% bo'lishi kerak.

Siyosiy partiyalar tomonidan ko'rsatilgan deputatlikka nomzodlarning umumiy sonidan, siyosiy partiyalar o'z partiyalarining a'zolarini yoki partiyasiz nomzodlarni ko'rsatishga haqli.

Shunday qilib, har qanday fuqaro, shu jumladan partiyasiz ham deputatlikka nomzod bo'lishi mumkin va uning saylanish huquqi to'liq kafolatlangan. Masalan, Toshkent viloyatidagi siyosiy partiyalar tomonidan joylardagi hokimiyat vakillik organlariga deputatlikka nomzodlar ko'rsatish bo'yicha ishlarni o'rganish shuni ko'rsatadiki, ularning nomzodlarining taxminan 5 foizi ilgari ushbu partiyalar a'zosi bo'lmagan "o'z nomzodi".

To'rtinchidan, deputatlikka nomzodlarning ishonchli vakillari soni ko'paydi (parlament uchun 10 ta, xalq deputatlari viloyat Kengashlari uchun 5 ta, xalq deputatlari tuman va shahar Kengashlari uchun 3 ta). Kuzatuvchilarning roli ham kuchaytirildi. Saylovlarning ochiqligi va demokratikligini ta'minlashda siyosiy partiyalardan uchastka saylov komissiyasining ovozlarni umumiy tanishish uchun sanab chiqilishi to'g'risidagi bayonnomasi nusxalarini 48 soatdan kam bo'lmagan muddatda saylov uchastkasiga darhol joylashtirish tartibi o'rnatildi.

Beshinchidan, nomzod yoki kuzatuvchi saylov jarayonining har qanday jihati bo'yicha shikoyat qilish huquqiga ega. Shuningdek, saylov komissiyalarining qarorlariga deputatlikka nomzodlar ko'rsatgan siyosiy partiyalarning organlari, deputatlikka nomzodlar, ishonchli shaxslar, kuzatuvchilar va saylovchilar yuqori saylov komissiyasiga yoki qaror qabul qilinganidan keyin o'n kun ichida sudga shikoyat qilishlari mumkin. Bunday holda, shikoyat ko'rib chiqilishi kerak. Saylov kuni kelib tushganidan keyin uch kun ichida, agar saylov kuniga olti kundan oz vaqt qolgan bo'lsa - darhol. Shikoyatlarni ko'rib chiqishda da'vogarlar bevosita ishtirok etish huquqiga ega.

Shuningdek, Saylov kodeksi siyosiy partiyalarning dasturlari va (yoki) saylovoldi platformalari to'g'risidagi ma'lumotlarni tarqatish shaklida amalga oshiriladigan siyosiy partiyalar va ularning nomzodlarining saylovoldi tashviqoti turlarini, shakllari va usullarini aniq belgilab beradi. Uning nomzodi uchun, shuningdek, nomzod to'g'risida ma'lumot berish, unga ovoz berish to'g'risida iltimosnoma bilan. Shunday qilib, fuqarolarni deputatlikka nomzodlarning saylovoldi dasturlari, ularning ishbilarmonlik va ma'naviy fazilatlarini bilan keng tanishtirish, saylovchilarning saylovga tayyargalik ko'rish va uni o'tkazish to'g'risida xabardorligini oshirish bo'yicha samarali targ'ibot-tashviqot va axborot-tahlil ishlarini tashkil etish uchun shart-sharoitlarni ta'minlash

choralari ko'rilmoqda. Mamlakat hayotidagi eng muhim ijtimoiy-siyosiy voqea bo'lib, saylovchilarning o'z xohish-irodalarini erkin ifoda etilishini kafolatlaydi.

Saylov kampaniyasi davrida siyosiy partiyalar, deputatlikka nomzodlar uchun ommaviy axborot vositalaridan saylovchilar bilan, jamoatchilik bilan, ularda ko'rsatilgan saylovoldi dasturlarining qoidalari bilan tanishish uchun foydalanish uchun keng va teng imkoniyatlar yaratiladi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, saylovoldi tashviqoti paytida qonunlarga qat'iy rioya qilinadi va siyosiy partiyalar va mamlakatimiz barcha fuqarolarining faol hayoti, siyosiy pozitsiyasi namoyon bo'lishi saylovlarning demokratik tamoyillarga to'la mos ravishda muvaffaqiyatli o'tkazilishiga yordam beradi.

Yangi saylovlar, shubhasiz, haqiqiy demokratik huquqiy davlat qurish yo'lida jadal rivojlanib borayotgan O'zbekiston uchun yangi imkoniyatlar ochib beradi.

Ma'rifjon USMONOV,

Karine JAVAKOVA

2019-11-13 10:44:24